

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)

SSN Maciej Pacuda (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku R. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o ustalenie kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 grudnia 2016 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa/14,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] postanowieniem z dnia 2 czerwca 2016 r. odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez ubezpieczonego R. W. od wyroku tego Sądu z dnia 26 listopada 2015 r., wydanego w sprawie o ustalenie kapitału początkowego.

W uzasadnieniu wymienionego wyżej postanowienia Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że pełnomocnik skarżącego określił w skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku z dnia 26 listopada 2015 r. wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 15.816 zł, jednakże pełnomocnik pozwanego organu rentowego w piśmie z dnia 25 kwietnia 2016 r. zakwestionował tak oznaczoną wartość przedmiotu zaskarżenia, podnosząc, że zaskarżona w sprawie decyzja nie dotyczyła wysokości emerytury,

lecz wysokości kapitału początkowego. Z uwagi na to, że w sprawie był kwestionowany okres nauki zawodu od dnia 1 września 1968 r. do dnia 31 sierpnia 1969 r., wartość przedmiotu zaskarżenia powinna być natomiast określona na kwotę 4.600,09 zł.

Sąd drugiej instancji zaakceptował stanowisko pozwanego, że wartość przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie nie przekracza 10.000 zł, stwierdzając przy tym, że przedmiotem sporu w tej sprawie była wysokość kapitału początkowego, a nie przyszłe świadczenie emerytalne, którego kwota będzie uzależniona od wysokości kapitału początkowego. Dlatego też uznał, że nie można zaakceptować poglądu autora skargi kasacyjnej co do sposobu obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia.

Powołując się na treść art. 398² § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny uznał też, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, wobec czego podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Ubezpieczony R. W. wniósł do Sądu Najwyższego zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 2 czerwca 2016 r., zaskarżając to postanowienie w całości i zarzucając mu naruszenie art. 392² k.p.c. (żałącemu się chodziło zapewne o art. 398² k.p.c., gdyż Kodeks postępowania cywilnego nigdy nie zawierał wymienionego przez niego przepisu) w związku z art. 368 § 2 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, polegające na tym, że Sąd Apelacyjny dokonał błędnego sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia, ustalając go na kwotę 4.600,09 zł i ograniczając tym samym skutki (prawomocność materialną) zaskarżonego skargą kasacyjną wyroku z dnia 26 listopada 2015 r. do ustalenia kapitału początkowego, pomimo że wynik niniejszej sprawy decyduje o prawie ubezpieczonego do „wcześniejszej” emerytury.

Powołując się na tak sformułowany zarzut, żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia „w całości” oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oceniane w niniejszym postępowaniu zażalenie nie jest uzasadnione.

Przedmiotem postępowania, wszczętego odwołaniem od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego, było zastosowanie art. 173 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i ustalenie kapitału początkowego, przy czym spór w tym postępowaniu dotyczył wysokości kapitału początkowego przy uwzględnieniu spornego w sprawie okresu nauki zawodu, przypadającego w czasie od dnia 1 września 1968 r. do dnia 31 sierpnia 1969 r.

Sprawa o ustalenie kapitału początkowego nie jest sprawą o świadczenie z ubezpieczenia społecznego lub zaopatrzenia emerytalnego (o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty) ani sprawą o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, nie została zatem wymieniona wśród spraw, w których skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, których zamknięty katalog został określony w przepisie art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Żądanie ustalenia kapitału początkowego ma wymiar majątkowy, w związku z czym sprawa mająca taki przedmiot jest sprawą o prawa majątkowe, w której skarga kasacyjna, zgodnie z art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., przysługuje tylko wówczas, gdy wartość spornego prawa nie jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2006 r., III UK 92/06, niepublikowane; z dnia 27 lutego 2007 r., II UZ 67/06, OSNP 2008 nr 9 - 10, poz. 151; z dnia 6 października 2009 r., II UZ 31/09, LEX nr 583823 oraz z dnia 6 czerwca 2013 r., II UZ 40/13, LEX nr 1331304).

Wypada również dodać, że cechą charakterystyczną spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych jest to, iż zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach jest wyznaczony w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601), a w drugiej - przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2006 r., II UZ 1/06, niepublikowane). Co więcej, przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się wyłącznie do

okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. Przed sądem wnioskodawca może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. Z tego względu odwołanie wnoszone od decyzji organu ubezpieczeń społecznych nie ma charakteru samodzielnego żądania, a jeżeli takie zostanie nawet zgłoszone, to sąd nie może go rozpoznać, lecz zobowiązany jest postąpić zgodnie z art. 477¹⁰ § 2 k.p.c., to jest przyjąć je do protokołu i przekazać organowi rentowemu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 września 2010 r., II UK 84/10, LEX nr 661518 oraz z dnia 14 marca 2013 r., I UK 555/12, LEX nr 1383249). Oznacza to, że roszczenie niebędące przedmiotem decyzji organu rentowego oraz rozpoznania sądu nie może podlegać uwzględnieniu przy ocenie dopuszczalności skargi kasacyjnej ani stanowić podstawy do określenia wartości przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 maja 2001 r., II UZ 25/01, niepublikowane; z dnia 8 lutego 2002 r., II UKN 45/01, OSNP 2003 nr 22, poz. 553; z dnia z dnia 2 marca 2012 r., III UZ 1/12, LEX nr 1171300 oraz z dnia 22 sierpnia 2013 r., II UZ 41/13, LEX nr 1375200).

Co już wyżej zostało podniesione, postępowanie w niniejszej sprawie zostało zainicjowane odwołaniem od decyzji ustalającej dla żalącego się kapitał początkowy. Organ rentowy nie oceniał natomiast uprawnień żalącego się do emerytury oraz nie wydał w tym przedmiocie decyzji. Choć więc ustalenie i wyliczenie kapitału początkowego dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. opłacali składki lub za których opłacili je płatnicy, służy ostatecznie ustaleniu wartości stanowiącej jeden ze składników podstawy obliczenia emerytury (art. 25 ustawy o emeryturach i rentach), to jednak w postępowaniu o ustalenie kapitału początkowego wartość przedmiotu sporu, a w konsekwencji wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 368 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.) może stanowić jedynie sporna w sprawie różnica pomiędzy wartością kapitału początkowego dochodzoną w sprawie a ustaloną w decyzji organu rentowego. W świetle wcześniej przedstawionych poglądów judykatury argumentem przeciwko takiemu sposobowi oznaczania

wartości przedmiotu sporu i wartości przedmiotu zaskarżenia nie może być zatem podnoszony w ocenianym zażaleniu ewentualny wpływ rozstrzygnięcia zapadłego w sprawie o ustalenie kapitału początkowego na prawo do emerytury i jej wysokość.

Nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości, że wspomniana różnica pomiędzy wartością kapitału początkowego dochodzoną w sprawie a ustaloną w decyzji organu rentowego w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy jest niższa niż określona w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Nie kwestionuje tego zresztą sam żalący się. Należy więc uznać, że jego skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, co trafnie przyjął Sąd drugiej instancji w zaskarżonym zażaleniu.

Kierując się przedstawionymi motywami oraz opierając się na treści art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

kc